

الحمد لله الذي لا اله الا هو
الذي لا يشاء الا ما يشاء
الذي لا يظلم احد
الذي لا يظلم احد
الذي لا يظلم احد
الذي لا يظلم احد
الذي لا يظلم احد
الذي لا يظلم احد

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی
گروه مشاوره

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A) در رشته مشاوره
عنوان:

**اعتباریابی و سنجش پایایی نسخه فارسی مقیاس عوامل حمایت
کننده فردی (IPFI) در نوجوانان دبیرستانی شهر شیراز**

استاد راهنما :

دکتر نازنین هنرپروران

استاد مشاور:

دکتر ژاله رفاهی

نگارش :

نجمه آگنج

تابستان ۱۳۹۰

تقدیم به آنان که وجودم جز بدیه وجودشان نیست.

پدر و مادر عزیزم

سپاسگذاری

خداوند یکتا را شاکرم که مرا توفیق اتمام تحقیق حاضر عنایت فرمود.

از اساتید بزرگواری که به طور مستقیم و غیر مستقیم در رسیدن اینجانب به این درجه نقش داشته اند به خصوص

استاد گرامیم سر کار خانم دکتر نازنین هنرپروران

چرا که بدون راهنمایی های ایشان تامین این پایان نامه بسیار مشکل می نمود،

استاد بزرگوایم سر کار خانم دکتر ژاله رفاهی

برای یاری ها و راهنمایی های بی چشمداشت ایشان که بسیاری از سختی ها را برایم آسان تر نمودند

اساتید گرانقدر جناب آقای دکتر صدرااله خسروی و سرکار خانم دکتر زهرا قادری

به خاطر تقبل زحمت داوری پایان نامه ام

بی نهایت سپاسگذارم.

و در پایان از کلیه دوستانم به خصوص

خانم مرضیه تقوا، نازفر مقتدری و آقای مهرزاد سعیدی کیا

جهت همکاری بیدریغ ایشان در پیشبرد این پایان نامه صمیمانه سپاسگذارم.

چکیده

هدف از این پژوهش تبیین اعتبار و پایایی نسخه فارسی مقیاس عوامل حمایت کننده فردی (IPFI) در میان نوجوانان دبیرستانی شهر شیراز بود. مقیاس عوامل حمایت کننده فردی (IPFI)، یک مقیاس ۷۱ گویه ای جهت سنجش تاب آوری نوجوانان می باشد که در سال ۱۹۹۷ توسط اسپرینگر و فیلیپس توسعه داده شده است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش آموزان مقطع دبیرستان با جمعیتی برابر با ۹۸ هزار نفر که در سال تحصیلی ۸۹-۹۰ مشغول به تحصیل بودند، تشکیل می داد. گروه نمونه شامل ۴۸۱ دانش آموز دبیرستانی مرکب از ۲۴۳ دختر و ۲۳۸ پسر بود که با روش نمونه گیری خوشه ای مرحله ای از میان نواحی چهارگانه شهر شیراز انتخاب شد. ابزار مورد استفاده در این مطالعه، فرم فارسی مقیاس عوامل حمایت کننده فردی (IPFI) بود. به منظور بررسی روایی سازه مقیاس و پی بردن به ساختارهای زیر بنایی آن، تحلیل عامل با روش مولفه های اصلی و چرخش واریماکس انجام شد و نتایج نشان داد که IPFI دارای یک ساختار چهار عاملی است که شامل صلاحیت فردی، صلاحیت اجتماعی و تعهد اجتماعی و انسجام اجتماعی می باشد. ضریب همبستگی نمره ی کل مقیاس با خرده مقیاس ها حاکی از اعتبار مناسب این مقیاس و ضریب آلفای کرونباخ و دونیمه سازی آزمون نیز حاکی از پایایی مناسب این مقیاس بود. همچنین مقایسه عوامل حمایت کننده میان دختران و پسران گویای آن بود که پسران در دو عامل مدرسه و هنجارهای معین اجتماعی نسبت به دختران به طور معنی داری نمره بیشتری داشتند. ($P < 0.05$) در مجموع نتایج این پژوهش نشان داد که IPFI در ایران نیز ابزاری مناسب برای اقدام های پژوهشی در حوزه تاب آوری می باشد.

کلید واژه: عوامل حمایت کننده فردی، تاب آوری، مقیاس عوامل حمایت کننده فردی، اعتبار، پایایی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول : کلیات پژوهش

۲	مقدمه
۵	بیان مسأله
۱۰	اهمیت و ضرورت
۱۲	اهداف پژوهش
۱۳	سوال های پژوهش
۱۴	تعاریف مفهومی واژه ها
۱۵	تعاریف عملیاتی واژه ها

فصل دوم: ادبیات و پیشینه پژوهش

۱۷	مقدمه
----	-------------

مبانی نظری

۱۷	تاریخچه شکل گیری مفهوم تاب آوری
۲۱	تعریف تاب آوری
۲۷	عناصر تاب آوری
۲۹	ویژگی نوجوانان تاب آور
۳۳	راهبردهای پرورش تاب آوری در نوجوانان
۳۵	مدل های تاب آوری
۴۱	عوامل حمایت کننده
۴۴	آزمون

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۴۵	ویژگی های مهم آزمون پیشینه پژوهش
۵۴	پژوهش های خارجی
۵۹	پژوهش های داخلی..... پیشینه پژوهشی ابزار اندازه گیری تاب آوری
۶۴	پژوهش های خارجی
۶۹	پژوهش های داخلی.....
۶۹	جمع بندی.....
فصل سوم : روش شناسی تحقیق	
۷۲	مقدمه
۷۲	طرح پژوهش
۷۲	جامعه آماری.....
۷۲	نمونه آماری و روش نمونه گیری
۷۳	مشخصات جمعیت شناختی گروه نمونه
۷۶	ابزار گردآوری اطلاعات.....
۸۴	روش اجرای پژوهش
۸۴	روش های آماری تجزیه و تحلیل اطلاعات

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

۸۶	مقدمه
۸۶	یافته‌های توصیفی
۸۷	یافته‌های استنباطی

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۱۰۸	خلاصه پژوهش
۱۰۸	بحث و نتیجه گیری
۱۱۷	دستاوردهای اصلی پژوهش
۱۱۸	محدودیت های پژوهش
۱۱۹	پیشنهاد های پژوهش

فهرست منابع و مآخذ

۱۲۱	منابع فارسی
۱۲۵	منابع انگلیسی

پیوست

پیوست الف : نسخه فارس مقیاس عوامل حمایت کننده فردی

پیوست ب : نسخه اصلی مقیاس عوامل حمایت کننده فردی

چکیده انگلیسی

فهرست جداول

عنوان.....	صفحه.....
جدول ۱-۲ فاکتورهای تقویت کننده تاب آوری.....	۳۵.....
جدول ۱-۳ فراوانی و درصد گروه نمونه به تفکیک جنسیت.....	۷۳.....
جدول ۲-۳ فراوانی و درصد گروه نمونه به تفکیک سن.....	۷۴.....
جدول ۳-۳ فراوانی و درصد گروه نمونه به تفکیک تحصیلات.....	۷۴.....
جدول ۳-۴ فراوانی و درصد گروه نمونه به تفکیک ناحیه.....	۷۵.....
جدول ۳-۵ میزان آلفای کرونباخ به تفکیک خرده مقیاس ها.....	۷۷.....
جدول ۱-۴ میانگین و انحراف معیار زیر مقیاسها در گروه نمونه.....	۸۷.....
جدول ۲-۴ میانگین و انحراف معیار ابعاد مقیاس در گروه نمونه.....	۸۷.....
جدول ۳-۴ اندازه گیری KMO و آزمون کرویت بارتلت.....	۸۸.....
جدول ۴-۴ واریانس تبیین شده و تعداد عامل ها قبل و بعد از چرخش و مقدار ارزش ویژه.....	۸۹.....
جدول ۴-۵ ارزش ویژه و درصد واریانس مورد ارزیابی در هر عامل.....	۹۰.....
جدول ۴-۶ ماتریس مؤلفه ها برای عامل های استخراج شده قبل از چرخش.....	۹۱.....
جدول ۴-۷ ماتریس مؤلفه ها برای عامل های استخراج شده بعد از چرخش.....	۹۳.....
جدول ۴-۸ محتوا و بار عاملی مستخرج از مقیاس عوامل حمایت کننده فردی.....	۹۵.....
جدول ۴-۹ برآورد ضریب اعتبار زیر مقیاس های بعد تعهد اجتماعی.....	۹۷.....
جدول ۴-۱۰ ضریب اعتبار زیر مقیاس های بعد صلاحیت فردی.....	۹۷.....
جدول ۴-۱۱ برآورد ضریب اعتبار زیر مقیاس های صلاحیت اجتماعی.....	۹۸.....
جدول ۴-۱۲ برآورد ضریب اعتبار خرده مقیاس های عوامل حمایت فردی.....	۹۸.....
جدول ۴-۱۳ میزان آلفای کرونباخ و ضریب اسپیرمن براون به تفکیک عامل ها.....	۹۹.....

فهرست جداول

عنوان.....	صفحه.....
جدول ۴-۱۴ بررسی سهم هر سوال در مشخصه های آماری عامل تعهد اجتماعی.....	۱۰۰.....
جدول ۴-۱۵ بررسی سهم هر سوال در مشخصه های آماری عامل صلاحیت فردی.....	۱۰۱.....
جدول ۴-۱۶ بررسی سهم هر سوال در مشخصه های آماری عامل صلاحیت اجتماعی.....	۱۰۲.....
جدول ۴-۱۷ بررسی سهم هر سوال در مشخصه های آماری عامل انسجام اجتماعی.....	۱۰۲.....
جدول ۴-۱۸ ضرایب پایایی مقیاس عوامل حمایت فردی به روش های مختلف.....	۱۰۳.....
جدول ۴-۱۹ بررسی مشخصه های توزیع مشاهده شده.....	۱۰۴.....
جدول ۴-۲۰ میانگین دختران و پسران در مولفه های عوامل حمایت فردی.....	۱۰۵.....
جدول ۴-۲۱ میانگین دختران و پسران در مولفه های عوامل حمایت فردی.....	۱۰۶.....

فهرست شکل ها و نمودارها

عنوان.....	صفحه.....
شکل ۱-۲ مدل جبرانی تاب آوری	۳۶
شکل ۲-۲ مدل چالش تاب آوری	۳۷
شکل ۳-۲ مدل محافظتی تاب آوری	۳۷
شکل ۴-۲ مدل ساختمان تاب آوری	۳۸
شکل ۵-۲ مدل چارچوب تاب آوری نوجوانان	۳۹
شکل ۶-۲ پیوستار تاب آوری نوجوانان آهن	۴۱
نمودار ۱-۳ فراوانی و درصد گروه نمونه به تفکیک جنسیت	۷۳
نمودار ۲-۳ فراوانی و درصد گروه نمونه به تفکیک تحصیلات	۷۴
نمودار ۳-۳ فراوانی و درصد گروه نمونه به تفکیک سن	۷۵
نمودار ۴-۳ فراوانی و درصد گروه نمونه به تفکیک ناحیه	۷۶
نمودار ۱-۴ نمودار اسکری کتل ویژه مقیاس عوامل حمایت کننده فردی	۹۰
نمودار ۲-۴ توزیع داده های مقیاس نهایی	۱۰۴

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

در پنجاه سال گذشته بیشتر تلاش روان شناسان بالینی بر درمان کمبود ها و رفع ناتوانی ها متمرکز بوده است. اما روانشناسی مثبت گرا^۱ به افزایش شادمانی، سلامت و مطالعه ی علمی در مورد نقش نیرومندی های شخصی و سامانه های اجتماعی مثبت در ارتقای سلامت بهینه تاکید دارد (کار^۲، ترجمه شریفی، نجفی زند و ثنایی، ۱۳۸۵).

روانشناسی مثبت سلیگمن^۳ که یک دیدگاه جدید قدرت مدار است ، نزدیکترین مفهوم به نظریه تاب آوری^۴ است. روانشناسی مثبت بر این عقیده است که محققان و درمانگران باید بیشتر بر آن چیزی تاکید کنند که زندگی را ارزشمند می سازند ، نه بر تصحیح کردن آسیب های روان شناختی (لیارد^۵، ۲۰۰۴).

اگر تاب آوری را به عنوان یکی از مهمترین پیامد های مثبت زندگی نوجوانان در نظر بگیریم، شناخت عوامل موثر بر آن جایگاه ویژه ای به خود می گیرد. تحقیقات متعددی در خصوص

¹ positive psychology

^۲ Carr

³ Seligman

⁴ resilience

⁵ Liard

عوامل موثر بر تاب آوری انجام شده که در مجموع سه گروه از عوامل را تحت عنوان ویژگی های فردی، اجتماعی و خانوادگی و یا بطور کل عوامل حمایت کننده^۱، شناسایی نموده اند. اهمیت این شاخه از پژوهش در این است که اگر منابع فردی و محیطی شایستگی اجتماعی و سلامت مشخص شوند، بهتر می توان مداخلاتی را ابداع کرد که بر ایجاد و ارتقاء ویژگیهای فردی و محیطی رشد سالم متمرکز باشند. (بنارد^۲ ۱۹۹۱)

بسیاری از محققان بر این حقیقت توافق دارند که تاب آوری و سازگاری یک هدف ضروری برای پژوهش است (سیتچتی و گارمزی^۳، ۱۹۹۴؛ اسموکوزکی، رینولدز، بزروزکو^۴ ۱۹۹۹؛ ون آی و شوستر^۵، ۲۰۰۰، به نقل از لیارد، ۲۰۰۴).

بر این اساس تحقیقات بسیاری در رابطه با تاثیر تاب آوری در کودکان و نوجوانان انجام شده است (آرینگتون و ویلسون^۶، ۲۰۰۰؛ لوتار، دورنبرگر و زیگلر^۷، ۲۰۰۰؛ ماستن و کوتسورث^۸، ۱۹۹۵).

با وجود اینکه تاب آوری در کودکان در طول ۱۵ تا ۲۰ سال گذشته هدف تحقیقات گسترده ای قرار گرفته است. اما همچنان شکاف های زیادی در میان تحقیقات انجام شده وجود دارد که باید توسط تحقیقات جدید از بین برود. به طور کلی، معمول ترین مسائل در تحقیقات مربوط به تاب آوری شامل: ۱- ابهامات موجود در تعاریف و اصطلاحات (آرینگتون و

¹ protective factors

² Bennard

³ Cicchetti & Garnezy

⁴ Smokowski, Reynolds, Bezruczko

⁵ Von Eye & Schuster

⁶ Arrington & Wilson

⁷ Luttar, Durenberger & Ziegler

⁸ Masten & Cotsworth

ویلسون ۲۰۰۰؛ کترال، ۱۹۹۸؛ فرگوسن و لینسکی^۱، ۱۹۹۶؛ نیرز^۲، ۱۹۹۸؛ ماستن، و گارمزی، ۱۹۹۰) ۲- تمایز بین تاب آوری و عواملی که منجر به تقویت یا کاهش تاب آوری می شوند (فرگوسن و لینسکی، ۱۹۹۶؛ نیرز، ۱۹۹۸)؛ ۳- تمرکز اکثر محققان بر عوامل خطر زا یا ناهنجاری ها (آرینگتون و ویلسون، ۲۰۰۰؛ ورک و پارکر^۳، ۱۹۹۰؛ میلرز و تیلور^۴، ۱۹۹۸) و ۴-انجام تحقیقات تطبیقی اندکی در رابطه با مقیاس ها و ابزارهای تاب آوری بین گروه های فرهنگی و سنی خاص (به نقل از لیارد، ۲۰۰۴).

مطالعه و پژوهش روی شکاف های شناسایی شده در تحقیقات موجود مورد نیاز است. به عنوان مثال، مطالعاتی مورد نیاز است تا تاب آوری را در بافت های فرهنگی مختلف بررسی کند. در ایران نیز با وجود تعدادی از مقیاسهای اندازه گیری تاب آوری، تقریباً هیچ گونه ابزار اندازه گیری تاب آوری که برای نمونه های جداگانه از گروه های سنی خاص استاندارد شده باشد و داده های مورد نیاز را ارائه دهد وجود ندارد. به منظور جبران کمبود تحقیقات مربوط به ابزارهای سنجش تاب آوری نوجوانان، این پژوهش بر جمع آوری داده ها از میان نوجوانان دبیرستانی شهرشیراز و همچنین اعتباریابی و سنجش پایایی مقیاس عوامل حمایت کننده فردی^۵ (IPFI) در جامعه نوجوانان ایرانی تمرکز دارد.

¹ Fergusson & lynskey

² Nears

³ Work & Parker

⁴ Myers & Taylor

⁵ Individual protective factors index

بیان مسئله

دوره ی نوجوانی^۱ که وجه مشخصه ی آن بلوغ^۲ است، یکی از مهمترین، حساس ترین و در عین حال سرنوشت ساز ترین دوره های زندگی انسان به شمار می رود. چرا که، مرحله انتقال از دوره ی کودکی به دوره ی بزرگسالی است. این دوره همراه است با تغییرات فیزیولوژیکی سریع، دستیابی به تفکر انتزاعی، عدم تعادل و بی ثباتی خلقی، نگرانی در مورد آینده، مسئولیت پذیری، تلاش برای کسب تأیید دیگران و به خصوص همسالان، حالات رؤیایی و خیال پردازی است (جانگسما^۳، پیترسون و ویلیام پی؛ ترجمه آقامحمدیان و کیمیایی، ۱۳۸۶).

بعبارتی این دوره و بخصوص سالهای اول آن قبل از هر چیز دوران تغییرات جسمی، جنسی، روانی و شناختی و نیز تغییر در الزامات اجتماعی است و درست در زمانی که نوجوان با سرعت بی سابقه ای بلوغ جسمانی را می گذراند، اجتماع از او می خواهد که مستقل باشد، روابطش را با همسالان و بزرگسالان تغییر دهد و سازگاری جنسی و آمادگی شغلی داشته باشد. نوجوان علاوه بر کنار آمدن با همه ی این تغییرات رشد باید بکوشد تا هویتی برای خود کسب کند (ماسن^۴، کیگان، هوستون و کانجر جی؛ ترجمه یاسایی، ۱۳۸۰).

در این دوره فرد در پی کشف هویت^۵ خود، استقلال^۶ و جدایی از وابستگی های دوره کودکی کودک می باشد، به همین دلایل در این دوره نوجوانان دارای وضعیت روانی باثباتی نیستند (انیسی، سلیمی، میرزمانی، رئیسی، وهمکاران، ۱۳۸۶).

¹ adolescent

² puberty

³ Jongsma

⁴ Massen

⁵ identity

⁶ independence

در دوره نوجوانی ضعف در تصمیم گیری (در زمینه هایی مانند مدرسه، روابط با جنس مخالف و مصرف مواد)، نتایج منفی تری از دوران کودکی را دربرداشته، هم چنین نوجوان بیشتر برای تصمیم گیری ها و نتایج کارهای خود نسبت به دوره ی کودکی مسئول می باشد (پترسون^۱، ۱۹۸۸؛ به نقل از غرابی، ۱۳۸۴).

این همه تحول، ضمن اینکه می تواند به رشد طبیعی نوجوان کمک نماید، می تواند زمینه ساز بروز مات رفتاری، شناختی و عاطفی نیز در آنان باشد. این مشکلات به خصوص زمانی که با عوامل آسیب زای دیگری همچون عضویت در گروه همسال نا مناسب، طلاق^۲ و جدایی والدین، دلبستگی ناایمن^۳، هویت جنسی نامشخص^۴، فرار از مدرسه، سوء مصرف مواد^۵، قوانین بی ثبات والدین، والدین رها کننده و یا غفلت کننده و ... همراه شود، قطعاً ناسازگاری نوجوانان را به مخاطره انداخته و فرآیند طبیعی گذر از این دوره را با چالش های جدی روبه رو خواهد ساخت (جانگسما و همکاران؛ ترجمه آقامحمدیان و کیمیایی، ۱۳۸۶). بطور کل قسمتی از فرایند رشدی شکل گیری هویت، خطرجویی^۶ است که به شکل رفتارهای جنسی ناسالم، مصرف الکل، سیگار و سایر مواد، فرار از خانه و مدرسه و رفتارهای خشونت آمیز تظاهر می نماید (محمد خانی، ۱۳۸۶).

بررسی ها نشان داده اند که رفتارهای پرخطر در دوره نوجوانی افزایش می یابند و گرایش به تنوع رفتارهای پرخطر و یا پرداختن به چندین رفتار پرخطر با هم در این دوران دیده می شود (غرابی، عاطف و حید، دژکام، محمدیان، ۱۳۸۴).

¹ Peterson

² divorce

³ insecure attachment

⁴ sexual identity confusion

⁵ substance abuse

⁶ risk taking

هیل^۱ (۱۹۹۳، به نقل از کار؛ ترجمه شریفی وهمکاران، ۱۳۸۵) بیان می دارد که نوجوانی یک دوره توام با خطر است. احتمال زیادی برای وقوع انواع مشکلات روانی وجود دارد و یکی از نگرانی های عمده بیشتر والدین این است که نمی دانند نوجوانانشان تا چه حدشانس سالم در آمدن از دوره نوجوانی را دارند.

از این رو، تأکید اولیه مشاوران، روان شناسان و متخصصان تعلیم و تربیت بر پیشگیری اولیه بوده تا درمان. آنچه امروزه در کنار آسیب شناسی های روانی ناشی از استرسورهای مختلف محیطی نظیر خشونت مورد توجه قرار گرفته است، مسئله تاب آوری می باشد. تاب آوری افراد در میزان بروز پاتولوژی ها و سطح عملکرد اجتماعی آنها بسیار تعیین کننده است. طبق تعاریف، تاب آوری عبارت است از موفقیت در کنار آمدن با شرایط پراسترس موجود که در دو بعد هیجانی^۲ و رفتاری^۳ معنی پیدا میکند. در واقع تاب آوری به عنوان قابلیت مثبت برای برخورد هیجانی و رفتاری مناسب و برای بروز حداقل اختلالات روانی در مقابل شرایط استرس زا تعریف می شود (علاقبندراد، دشتی، مرادی، ۱۳۸۲).

علیرغم پژوهش های بیشماری که در چند دهه گذشته در تاب آوری انجام گرفته، هنوز در تعریف برای این واژه، ابهاماتی مشاهده می شود. در عین حال با وجود تعاریف متعدد در مورد تاب آوری وجه اشتراک همه این توصیفات عبارتست از " توانایی بازگشت به حالت اولیه" و "سازگاری موفقیت آمیز" علی رغم استرس زیاد و شرایط ناگوار (استوارت، رید و منگهام^۴، ۱۹۹۷).

¹ Hill

² cognitive

³ behavioral

⁴ Stewart & Reed & Mangham

اصطلاح تاب آوری به شیوه های مختلف جهت تشریح کیفیت های الاستیکی و برگشت پذیر (هاریمان^۱، ۱۹۵۸)، ظرفیت سازگاری موفق با محیط تغییر پذیر (سیچتی و کوهن^۲، ۱۹۹۵) و شخصیت سرسختی و آسیب ناپذیری (مدی و خوشابا^۳، ۱۹۹۴ و تاومن^۴، ۱۹۹۵) استفاده شده است. اخیراً تاب آوری تحت عنوان فرآیندی پویا که با تعامل بین خطر و عوامل حمایتی همراه بوده و عمل آن تعدیل شرایط بد ناشی از رویدادهای ناگوار است تعریف شده است (روتر^۵، ۱۹۹۹، به نقل از اولسون، باند، بورنز، وولا-برودریک و همکاران^۶، ۲۰۰۳).

تاب آوری به شکل معمول تحت عنوان فرایندهای مثبت یا عوامل حمایتی که در شرایط ریسک و خطر پیامدهای مخرب را کاهش می دهند، تعریف شده است. یعنی، این عوامل حمایت کننده هستند که تحت شرایط خطر از اهمیت ویژه ای برخوردارند (گرینبرگ^۷، ۲۰۰۶).

عوامل حمایتی به ویژگی هایی اطلاق می شود که سازگاری را تقویت می کند در حالیکه اصطلاحاتی مثل "آسیب پذیری" و "خطر" برای فاکتورهایی استفاده می شوند که احتمال ناسازگاری را افزایش می دهند (مارتینز-ترتیا، بگات، ون آی و لوندوسکی^۸، ۲۰۰۹).

اگرچه در مورد عوامل حمایتی ونحوه عمل آن ها اطلاعات کمی موجود است. اما اغلب متغیرهای حمایتی بر مبنای عوامل سه تایی ارائه شده توسط ورنر^۹ (۱۹۸۹) و لوتار و زیگلر

¹Hariman

² Cohen

³ Middy and Khoshaba

⁴ Taubman

⁵ Rutter

⁶ Olson, Bond, Borna, Vella-Brodrick

⁷ Greenberg

⁸ Martinz_torteya, Begat, Von Eye & Levendosky

⁹ Werner

(۱۹۹۴) انتخاب شده اند که این عوامل عبارتند از: ۱. ویژگی های فردی و شخصیتی کودک (مثل استقلال، توانایی فکری و پاسخ دهی)؛ ۲. رابطه ایمن و گرم خانواده و ۳. در دسترس بودن حمایت های فرا خانوادگی (مثل دوستان، معلمان) ، (گرینبرگ، ۲۰۰۶).

به عقیده لافرومبیس، هایت، اولیور، وایتبک^۱ (۲۰۰۶) تعدادی از عوامل فردی، خانوادگی و اجتماعی با تاب آوری ارتباط دارد. در سطح فردی این عوامل شامل جنسیت و عزت نفس می باشد. در زمینه عوامل خانوادگی می توان به ساختار خانواده و حمایت والدین اشاره کرد و در نهایت عوامل اجتماعی به صورت حمایت های اجتماعی یا عوامل خطر آفرین (مانند تبعیض و فقر) تأثیرگذار می باشند.

مطالعات متعدد مراقبت و حمایت والدین از فرزندان و کیفیت فرزندپروری را از مهمترین عوامل تعیین کننده قدرت تاب آوری فرزندان و توان ایستادگی آنها در شرایط پراسترس می داند (گارمزی و ماستن، ۱۹۹۴).

در پژوهش هیل و مادیهیر^۲ (۱۹۹۶) نیز حمایت معلمان و مدرسه باعث افزایش کفایت اجتماعی نوجوانان دانسته شده است (به نقل از علاقبندراد و همکاران، ۱۳۸۲).

بنابراین مطابق آنچه که گذشت به نظر می رسد پژوهش در زمینه تاب آوری و حیطه های مختلف آن در دوران نوجوانی ضروری به نظر می رسد.

از طرفی سال هاست که ارزیابی ویژگی ها و خصوصیات روانی و شخصیتی افراد با آزمونهای معتبر مورد توجه جدی محققان و متخصصان روانی قرار گرفته است (صباحی گراغانی، ۱۳۸۸).

از آزمونها می توان برای بدست آوردن اطلاعات دقیق و معتبر درباره تواناییها، استعدادها، علایق، خصایص شخصیتی و مشکلات شخصی افراد به منظور کمک به خود شناسی آنان استفاده کرد. روانشناسان و مشاوران با شناخت نقاط قوت و محدودیت های مراجعان خود،

¹ Lafrombise, Hoyt, Oliver, whitbeck

² Hill & Madhier